

HØRINGSUTTALELSE FRA TIL HELHET

ang. Kultur og Likestillingsdepartementets
Høringsnotat om "forbud mot konverteringsterapi."

Oslo 07.10.22

Innledende merknader

Regjeringen Solberg fremmet i 2021 et lovforslag om forbud mot konverteringsterapi som var grundig gjennomarbeidet og kontrollert av justisdepartementets lovavdeling. Lovavdelingen konkluderte med at det ville stride mot menneskerettighetene å forby «behandlingslignende handlinger» som personer over 18 år gir informert samtykke til. Unntak der hvor det foreligger utilbørlig press eller lignende.

Til Helhet leverte et fyldig høringsvar høsten 2021. I det svaret gikk vi grundig igjennom både prinsipielle problemer med det da foreslåtte forbudet, og vi gjennomgikk forskningsmateriale rundt "konverteringsterapi".

Solberg- forslaget gikk etter vårt syn for langt i sin inngripen i konvensjonsbeskyttede rettigheter, spesielt vern om privatliv etter EMK art 8, trosfriheten etter art. 9 og ytringsfriheten etter art. 10. I tillegg kan det argumenteres for at forslaget krenket artikkel 12, idet det legges hindringer i veien for mennesker som søker å etablere ekteskap og familie. Det skal her kort bemerkes at EMK artikkel 12 utelukkende gjelder ekteskap mellom mann og kvinne.

Støre-regjeringens forslag er etter vårt syn åpenbart stridende mot de samme artikler.

Klart menneskerettsbrudd

Det er verd å merke seg at Støre-regjeringen har unnlatt å legge fram saken for justisdepartementets lovavdeling. Det er relativt påfallende siden de menneskerettslige utfordringene var ettertrykkelig påpekt i lovavdelingens forrige uttalelse.

Dersom Støre- regjeringens forslag skulle bli vedtatt, på tross av lovavdelingens gjennomgang av rettstilstanden i forbindelse med Solberg- forslaget, så kan man tale om noe så sjeldent som forsettlig menneskerettsbrudd.

En del av føringene som gis i høringsnotatet er direkte oppsiktsvekkende. På høringsnotatets side 97 står det: «*Det kan samtidig ikke utelukkes at planmessig bruk av meningsytringer kan regnes som en metode.*» Departementet åpner altså for å straffe meningsytringer, hvilket må sies å være relativt ekstremt og grunnlovsstridig.

Dette ser ut til å bli en Statens tankekontroll-lov som vil avgjøre hva man får lov å snakke om mellom mennesker. Og det synes å bli en omvendt bevisbyrde! Alle kan påstå hva som helst, mens den anklagede har få måter å motbevise den angivelige psykiske skaden på, da alt dreier seg om følelser. Ut fra lovforslagets argumentasjon spør vi:

Er regjeringen beredt til å la politiet å gå inn i hjemmene for eksempelvis å straffe muslimer for å utøve deres kultur og religion?

På side 100 står følgende: «*Straffebudet er som utgangspunkt heller ikke ment å ramme det at mennesker søker sammen for å støtte hverandre i utfordringer knyttet til seksuell orientering og kjønnsidentitet, heller ikke om dette skjer med ønske om for eksempel endre seg. Dette vil imidlertid stille seg annerledes om gruppesamtalen skjer på initiativ fra eller er fasilitert av en tredjeperson.*»

Skulle dette bli en realitet vil det foreligge et klart og systemisk brudd på EMK art 8. Staten blander seg her inn i den private sfære i en slik grad at man med rette kan bør bruke ordet totalitært, jf. SNLs definisjon av begrepet «totalitarisme».

Departementet synes å mangle forståelse for det de prøver å regulere. Alle forsøk på å hjelpe andre er et ønske om å påvirke. Hvis det skjer reell endring vil det alltid være basert på aksept, åpenhet og respekt og selvsagt frivillig. Også de som ikke endrer legning/orientering/identitet vil kunne dra nytte av slike samtaler, noe en nylig studie ufrivillig viste.^{5 6}

Alle som er i veiledningsrolle burde bli alarmert av at jurister nå skal avgjøre den enkeltes motiver og kunne idømme fengselsstraff i 3 eller 6 år fordi man ønsker å hjelpe medmennesker etter sin ærlige overbevisning, slik som å "fasilitere" samtaler. Dette skaper i så fall en rettsløs tilstand for alle i hjelperyrker.

Begrepene i loven er så diffuse og altomfattende at det kan brukes til det interessegrupper og myndigheter i ettertid selv måtte ønske. Man kan få inntrykk av at en intensjon er å ramme synspunkter som man ikke tør skrive direkte inn i loven. Eksempelvis har Anette Trettebergstuen i Dagsnytt 18 den 24.06.22 uttalt at hun ønsker å ramme Til Helhets virksomhet uten nærmere presisering.

Til Helhet ønsker å støtte mennesker som er tiltrukket samme kjønn og som samtidig vil leve etter Bibelens ord. Dette ønsker vi å gjøre også for mennesker med kjønnsidentitetsproblemer. Vi er ikke kjent med noen spesiell "metode", men overnevnte uttalelser i høringsnotatet antyder at vår virksomhet, der vi tilbyr samtaler over tid om alt i livet, kan anses for en forbudt "metode". Da er det i så fall synspunktene som ikke behager myndighetene.

Er det ikke da en form for meningsstvang som foreslås vedtatt?

Anette Trettebergstuens medieuttalelser forsterker dette inntrykket når hun stiller spørsmål ved frivilligheten til den enkelte som søker hjelp (i intervju i Dagen¹): "*Derfor anerkjenner ikke vi den frivilligheten.*" sier hun der. Det uttrykker en grunnleggende mistro til både veiledere og hjelpesøkere, ja landets borgere. Det pleier det offisielle Norge å kalle autoritært og totalitært når det skjer i andre land.

Det virker som om departementet totalt har mistet sidesynet med dette lovutkastet.

Likestillingsminister Trettebergstuen benyttet uttrykket «skeiv norm» i sin presentasjon da forslaget ble offentliggjort. "Skeiv norm" er basert på et nytt virkelighets- og menneskesyn, helt fremmed i en straffeprosessuell kontekst.

Vår forståelse er at dette synet hevder at indre tanker, følelser og drifter er overordnet og uavhengig den materielle virkeligheten og uttrykk for personens egentlige Jeg, (formodentlig medfødt?) Det kommer til uttrykk eksempelvis på s.42 der det påstås at "Seksuell orientering og kjønnsidentiteter er sentrale aspekter ved barns indre liv."

Hvis man ut fra dette vil forby å påvirke barns indre liv, så ignorerer man totalt utviklingspsykologisk kunnskap om hvor ustabil barnet identitet er og hvor mye det påvirkes av sitt miljø. Samtidig går det offentlige aktivt inn for å påvirke barn og ensrette samfunnet med "skeiv norm" i skole og all offentlig virksomhet. Da blir idealer om "selvbestemmelse" hul retorikk.

Det er grunn til å stille spørsmål ved om regjeringen, ved Trettebergstuen, har evnet å se utover egen politisk agenda ved vurderingen av de vanskelige avveininger som her må gjøres, og som lovavdelingen i sin tid pekte på.

Faglig argumentasjon og forskningsbelegg

Når det gjelder den forskningsmessige basis for hvorfor «konverteringsterapi» er skadelig, så er høringsutkastet like overfladisk som det forrige. Dette er en problemstilling man ikke virker villig til å gå grundig inn i.

Dette svekker forslaget forankring. Vi har i forrige uttalelse gått grundig igjennom dette, og tilbakevist det svake forskningsbelegget og en del av de tabloide forenklinger som preger fremstillingen. Det nye lovforslaget gir ingen nye begrunnelser, har ingen ny forskning å henvise til, heller ikke gjøres noen forsøk på å imøtegå saklig vår kritikk.

I stedet for forskningsbelegg har lovforslaget rikelig med henvisninger til "statements" fra diverse foreninger, men som også er primært politiske uttalelser. Disse uttalelsene er igjen basert på svak forskning uten empirisk baserte konklusive resultater, men de er tross alt noe mer forsiktige i sine konklusjoner enn politikerne. Som eksempel, se WPA(2016)²

Vi viser slik sett til vårt 2021-høringssvar knyttet til Solbergregjeringens forslag, men også til IFTCC sin høringsuttalelse i 2021. I disse dokumentene er det behørig redegjort for forskningen, og vi forutsetter at departementet også ser hen til disse dokumentene i de videre arbeider.

Vi vil her kommentere de følgende momenter og argumenter i det foreliggende forslaget:

- Forslaget blander sammen forskjellige tilstander

Verken i det forrige eller dette forslaget blir det skilt mellom homofili og kjønnsinkongruens med identitetsproblematikk. *Det er helt nødvendig å gjøre dette skillet*, som også ble påpekt av flere andre i de tidligere høringssvarene. Seksuell "orientering" er **følelser**, begjær som noen ganger kan endres, men over tid, mens identitet er **oppfatninger** som potensielt *kan* endres på et øyeblikk. Like fullt fremstiller regjeringen det som om det utelukkende handler om homofili. Men dette dreier seg ikke mest om "homoterapi" men minst like mye om unge mennesker med kjønnsidentitetsforstyrrelser som har behov for hjelp.

- Misvisende om skadelighet, realitetene er snudd på hodet

En av de viktigste påstandene er at betegnelsen "konverteringsterapi" er **skadelig**; uten forbehold. Dette gjentas ubegrunnet som et mantra². Det blir nesten surrealistisk når det samtidig er så diffust definert.

I tillegg til uttalelsen fra 2021 vil vi kommentere:

Ad Homofili

Vi henviser til American Psychological Associations Task Force fra 2014³ som i en grundig gjennomgang formidler:

Det har ikke vært noen solide intervensjonsforsøk om homofili etter 1981. Den overveldende del av forskningen har vært tidligere, på aversjonsterapier som ble forlatt på 70-80-tallet der man fant mange tegn på skadelige effekter. Senere forskning på samtaleterapi kan vise til positive resultater, men kritiseres for svak metodikk. Det samme gjelder påstander om skadelighet som vi refererte til i vårt tidligere høringssvar. (Shindler & Schidlo 2012⁴) Konklusjonen til APA er *at man ikke vet* om det er skadelig, hjelper eller er uvirksomt.

Vi viste også til en ny studie⁵ som prøvde å påvise skadelighet/økt selvmordsfare ved "homoterapi", men ved å bruke alle data ærlig viste det heller stor hjelp og vesentlig reduksjon av selvmord/tanker for de som *ikke* "konverterte".^{6 7}

Det er derfor ikke forskningsgrunnlag for å gå ut som politiker/aktivist og påstå at det (uansett) er "veldokumentert ..psykisk skadeeffekt" slik Anette Trettebergstuen og flere, gjentatte ganger har gjort, sist i et intervju i Minerva⁸. Vi oppfordrer forslagstillerne å dokumentere dette, også når det gjelder kjønnsdysfori. Henvisningen til skeiv aktivist Hegseths VGTV som både det nåværende og det forrige lovforslaget bruker som *begrunnelse* er ikke seriøs dokumentasjon som et departement bør være bekjent av. Som basis for foreliggende lovforslag er det svakt, og når man ikke forholder seg til seriøs dokumentasjon fremstår departementet som useriøs.

ad Kjønsidentitet- inkongruens/dysfori:

Det er avgjørende viktig å vite at forskningsoversikter, faglige uttalelser og behandlingsprotokoller om terapi for kjønnsidentitetsproblematikk er gjort på en helt annen populasjon og situasjon enn dagens, som eskalerte etter 2007 og spesielt etter 2013. Det er overveiende sannsynlig at kulturelle trender er en hovedfaktor i en utvikling med en dramatisk økning av mest tenåringsjenter som ganske plutselig "kommer ut" som ikke-binær eller trans, ofte i relasjon til psykiske eller relasjonelle problemer.

Siden forrige høring har dokumentasjonen på at bruk av disse behandlingsprotokollene med sosial og hormonell/fysisk transisjon er en uansvarlig praksis, blitt ytterligere styrket. En rekke oversiktsstudier nylig har fastslått vår manglende kunnskap, bl.a. fra offisielt hold i Sverige.⁹ En ny systematisk oversikt over all forskning på dette området utgitt av Floridas helsedirektorat¹⁰ i 2022 fastslår nok en gang: ***Det finnes ikke dokumentasjon på nytten av den s.k. "affirmative" behandlingen.*** Derfor har nå en rekke land satt på bremsen:

- Finlands myndigheter forordner psykoterapi som førstelinjes hjelp.
- Svenske klinikker har avsluttet sin nåværende "affirmative" praksis.
- England – Tavistock- klinikken er stengt grunnet denne uansvarlige praksis. Det forventes en rekke søksmål mot klinikken.¹¹ Virksomheten videreføres av andre.
- Forfatterne av "The Dutch Protocol", jfr. de Vries, intervjuet bl.a. i NRK TV advarer mot dagens praksis.¹² En rekke fagfolk uttrykker bekymring.¹³
- American Academy of Pediatrics¹⁴ endrer nå sin holdning.

Solid forskning dokumenterer god effekt av psykoterapi og annen støtte til barn med kjønnsdysfori, slik at 70-90% da forblir i sitt biologiske kjønn etter puberteten^{15 16} hvis de ikke låses fast av sosiale og hormonelle, s.k. "affirmative" intervensjoner.

Vi vet at seksuell orientering og kjønnsidentitet er mye mer flytende enn tidligere antatt. Man er ikke "født sånn". Dette visste også organisasjonene LLH/FRI for lenge siden. Dette henger ikke logisk sammen med at det skal være skadelig å hjelpe mennesker å komme til rette med sine "orienteringer" og "identiteter".

Konklusivt så finner vi det uforståelig at regjeringen fremmer et forslag om å forby det som land som ligger "foran oss i løypa" nå erkjenner: Førstelinjehjelp er psykisk utredning og helsehjelp med samtaler som "metode".

Selv om noen har en psykisk opptur med varierende lengde av den "affirmative" behandlingen så blir alle fysisk skadet av den. Ut fra et alminnelig fornuftsbasert helhetlig virkelighetssyn er det ønskelig å bli komfortabel med den kroppen og kjønnet vi er født med og at dette på sikt vil gagne personen mest. Vi har ikke funnet vitenskapelig støtte for det motsatte syn.

Det alvorligste skadepotensialet til forslaget er å nekte foreldre, pårørende og andre å hjelpe et barn i å finne ut av sin kjønnsforvirring.

På bakgrunn av denne kunnskap er det alvorlig for politikerne hvis de likevel vedtar denne loven.

Forslagets bakgrunn og tilblivelse

Det er åpenbart at lovforslaget er del av en pågående politisk trend i hele den vestlige kultur og har lite med lokale forhold å gjøre. Det understrekes på den ene side med henvisninger til tilsvarende lover i andre land og på den andre side den sparsomme kunnskapen om det man vil forby overhodet forekommer av betydning i Norge.

Undersøkelsene fra Danmark og Sverige viser også lav forekomst.¹⁷ Å bruke nevnte VGTV program som begrunnelse understreker at man kun ventet på en anledning. At Trettebergstuen "ikke har tid" til å vente på Bufdirs undersøkelse av de faktiske forholdene har også samme budskap: Virkeligheten er irrelevant, hensikten er å endre "holdninger" med makt. Forslaget fremstår i så henseende som et aktivistisk «bestillingsverk».

Konsekvenser for tankefrihet og terapeutisk frihet

Det tanke settet "skeiv norm" bygger på vil på sikt få dramatiske følger for psykoterapi og rive grunnen bort under den innsikten vi inntil nå har hatt om hvordan menneskets indre fungerer slik som at: Et barn har ingen iboende seksuell identitet ved fødselen og den blir ikke stabil før etter 7 års alderen.

Psykoanalytikeren Winnicott har et berømt utsagn: "There is no such thing as a baby.. a baby alone doesn't exist." Vi formes av omgivelsene, hele livet!

At menneskers tanker og følelser om seg selv og verden ofte er skjeve og ute av takt med virkeligheten er jo nettopp fokus for endringsarbeid i psykiatri. "Bekreftelser" vil ikke hjelpe noe. Det er derfor god grunn til at terapeuter og veiledere nå i økende grad bekymrer seg for lovforslagets premisser og følger. Henviser eksempelvis til ett belgisk/fransk initiativ fra psykoterapeuter som til nå har 9000 underskrifter¹⁸.

Våre innvendinger har stort sett fokusert på vitenskapelige og menneskerettslige forhold, men Norge har også religionsfrihet.

Om regjeringen ikke aksepterer at andre tenker annerledes om livet og tar konsekvensene av det, har den totalitære trekk. Det illustreres med nevnte intervju med Trettebergstuen 16.09.22¹ der hun viser at hun ikke forstår de som tenker annerledes enn hun selv gjør¹⁹, spesielt ikke de med kristen virkelighetsforståelse – den som grunnloven har som basis!

Den forståelsen innebærer at man tror på sannheter vårt samfunn tidligere har bygd på:

Gud finnes, har skapt alt og har noen meninger om hvordan han vil at sine skapninger skal leve. Jesus har åpnet en vei for frelse fra oss selv og vår ondskap som vi er bundet av. Den veien er åpen for alle, uten diskriminering. Da får også seksuelle følelser og identiteter en annen rolle. Mennesket som vil være gud og bestemme selv fører aldri til noe godt.

Mange historikere har uttalt at denne virkelighetsforståelsen har tålt tidens tann og bidratt til å bygge en av de sterkeste og største sivilisasjonene som har eksistert og samtidig gitt menneskeverd med personlig frihet.

Vi ser nå at den er i fare.

Nå er det seksualitet eller kjønnsidentitet som er tema. De er grunn til å frykte hvilke andre rettigheter til enkeltmennesker som regjeringen senere vil kontrollere.

Lovforslaget bør i sin helhet forkastes.

Det er *unødvendig*, vil være *vanskelig å håndheve*, hindrer barns behov for veiledning, *umyndiggjør* mennesker som ønsker hjelp og skaper rettslig utrygghet også for seriøse hjelpere.

for Til Helhet

Ole Gramstad Jensen
formann

Øyvind Hasting
nestformann

FOTNOTER:

¹ ¹ https://www.dagen.no/nyheter/stort-intervju-med-trettebergstuen-det-er-egentlig-ikke-noe-som-kan-kalles-for-frivillig-konverte/?fbclid=IwAR3uDHTBuzJD_X9srbun7UBGD_6bBr7cYHVY62x0mTcfSAhl0hf-eCDq-KQ

² Vi har sett nærmere på en av disse "statements": World Psychiatric Association, "WPA Position Statement on Gender Identity and Same-Sex Orientation, Attraction, and Behaviours", World Psychiatry (2016). De har også forlatt "født sånn" forståelsen av homoseksualitet og kjønninkongruens og anerkjenner de den store variasjonen og multifaktorielle bakgrunnen for disse fenomenene. De skriver at behandling "kan" være skadelig og henviser som underlag en artikkel fra 2012 fra India som er en ren synspunks-artikkel som igjen henviser til terapi som uvirksomt og mulig skadelig på bakgrunn av eldre indiske artikler som alle omhandler aversjonsterapier. En av dem, fra 1983 beskrev vellykket resultat hos 4 av 6 og de to mislykkede hadde droppet ut av programmet. Er dette en "overveldende dokumentasjon" av generell "skadelighet"?

³ <https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/therapeutic-response.pdf>

⁴ Shidlo, A., Schroeder, M. (2002) Changing sexual orientation: A consumers's report. *Professional Psychology: Research and Practice*, 33(3), 249-259.

⁵ Blosnich, J., Henderson, E, Coulter, R, Boldbach, J., & Meyer, I. (2020). Sexual orientation change efforts, adverse childhood experiences, and suicide ideation and attempt among sexual minority adults, United States, 2016-2018. *American Journal of Public Health Surveillance*, 110(7), 1024-1030.

⁶ <https://cmda.org/even-failed-therapy-for-undesired-same-sex-sexuality-results-in-no-harm-finds-new-study/>

⁷ https://link.springer.com/epdf/10.1007/s10508-022-02408-2?sharing_token=3eDjjEvvPD8TEOQU4iWLPve4RwlQNchNByi7wbcMAY5Zga62_n5dCFPPqQC1ivfr6yXDIP_nl5_CWW4hC4-ICEZopTXzRqmNFaOUek2K8bTCzZHjwPYZVoFiZqxfdVj7tGTM3g-_ygcsGBtfbU1ach1V5ps81MMqqb1gDhyYTog=

⁸ <https://www.minervanett.no/anette-trettebergstuen-jorn-jacobsen-konverteringsterapi/lovforslaget-fremstar-som-en-tydelig-politisk-markering-sier-jusprofessor/414317>

⁹ <https://www.sbu.se/sv/publikationer/SBU-utvarderar/hormonbehandling-vid-konsdysfori/>

¹⁰ https://ahca.myflorida.com/letkidsbekids/docs/AHCA_GAPMS_June_2022_Attachment_C.pdf

¹¹ https://www.thetimes.co.uk/article/tavistock-gender-clinic-to-be-sued-by-1-000-families-lbsw6k8zd?fbclid=IwAR20GEARnNrFm5bdE-6Co3CgD12FwU-wEx_20-ruTr-CGPBHRtDI9PWobO

¹² De Vries A.L.C. Challenges in Timing Puberty Suppression for Non-Conforming Adolescents. *Pediatrics* 2020 Oct;146(4). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32958612/>

¹³ <https://www.altinget.se/artikel/transvaarden-kan-baade-hjalpa-och-stjalpa>

¹⁴ <https://www.wsj.com/articles/trans-gender-transition-medical-affirming-therapy-hormone-surgery-aap-children-kids-11661207649?st=8o0shvxbplfvfjm>

¹⁵ Zucker K: Children with gender identity disorder: Is there a best practice? *Neuropsychiatrie de l'Enfance et de l'Adolescence* 56. sept.2008. 363.

¹⁶ Cantor, J. Do trans- kids stay trans- when they grow up? *Sexology Today* (11. januar 2016).

¹⁷ Den samme inntrykket får man ved lesning av de rapportene man lener seg på, slik som den danske rapporten fra ALS og som oppgir at 8% har vært utsatt for forsøk på å "omvende" dem og at 3% har blitt tatt med til andre som medisinsk personell, religiøs veileder, slektning eller venn av familien. Et lite antall og svært broket fenomen. De konkluderer med : *Ikke desto mindre indikerer de samlede data tydeligt, at "omvendelsesterapi" – som bredt defineret ovenfor - finder sted under visse former i Danmark, herunder især udøvet af familiemedlemmer og af andre personer i LGBT-personers umiddelbare omgangskreds. og overrepresentert i muslimske miljø. og at de mest tydelige eksempler på "omvendelsesterapi" i de fremlagte cases fra kristne miljøer ligger nogle år tilbage.*

¹⁸ <https://www.mesopinions.com/petition/sante/manifeste-europeen-approche-objective-changement-genre/182346>

¹⁹ "Vi legger til grunn i dette lovforslaget at det egentlig ikke er noe som kan kalles for frivillig konverteringsterapi. Hvis du går inn i en situasjon og ønsker å endre på deg selv er det en betinget frivillighet. Den er betinget på at du føler et press fra samfunnet rundt på at du ikke er bra nok. Derfor anerkjenner ikke vi den frivilligheten. Å frivillig utsette seg for noe slik er veldokumentert at har stor psykisk skadeeffekt" (Dagen 16.09.22nett/20.09.22 papirutg.) se fotnote 1.